

Veilig de haven van Vlieland invaren

De invaart van de haven van Vlieland is berucht bij watersporters. Tussen de havenhoofden is het maar 16 meter breed. En de haveningang ligt haaks op de Vliesloot, een smalle diepe geul waar tot wel 4 knopen stroom staat.

Het is eind mei en ik nestel mij twee dagen voor een gedegen onderzoek in de haven van Vlieland. “Er zijn dit jaar al drie palen gesneuveld...” is het eerste wat havenmeester Patu de Nijs vertelt als ik hem vraag naar de haveninvaart. “Paal 5 is het meest geliefd, dat lijkt wel een knuffelpaal!” voegt zijn collega Jan Lever er aan toe. Het gaat over de vijfde paal van buiten aan de rode kant. “Maar paal 6 heeft ook al een duw gehad en paal 7 ligt op het moment bijna plat. Afgelopen winter zijn deze drie palen er nieuw ingezet. Er komen hier schippers voor de honderdste keer en toch gaat het soms fout. Dat zegt wel wat.”

Jan: “Het is elke dag anders. Je hebt de stroom, maar ook de wind. Je moet elke keer opnieuw kijken en rekenen. Als er een stevige wind dwars op de haveningang staat, gaat het regelmatig mis.”

Hoe stroomt het bij de haveningang?

De haven van Vlieland ligt dicht bij zee. In de smalle geul voor de haven loopt de vloedstroom en ebstroom, tot vier knopen sterk, dwars op de haveningang. De vloedstroom loopt in west-zuidwestelijke richting en de ebstroom in oost-noordoostelijke richting. Vier keer per etmaal keert de stroomrichting

Tekst: Marianne van der Linden

Foto's: ScheepsWijs Vaarcursussen

Tekeningen: Ron de Vos

Met dank aan de Havendienst Vlieland voor alle hulp en informatie en aan Wim Mendelts voor het meedenken en het verblijf aan boord van zijn sleepboot *Berghout-2* (met uitzicht op de havenmond).

om. In de overgang van vloedstroom naar ebstroom staat het water heel even stil. Dat moment heet 'de kentering'. De kentering valt iets na het moment van hoogwater en laagwater, gemiddeld ongeveer een half uur. De havenmeesters willen wel helpen. We varen met het havenbootje naar buiten om een goed beeld te krijgen van de vloedstroom en de ebstroom.

De vloedstroom

De vloedstroom loopt vlak voor de havenmond langs. Tussen de havenhoofden staat nauwelijks stroom, maar precies bij de ingang verandert de stroom van richting in een soort tegenstroom, de 'neer'. Op de rivieren is de neer bekend van de omkering van de stroomrichting tussen de kribben.

Invaren met stroom

Hoe langer je schip, hoe moeilijker het is om in te varen met dwarsstroom. Je voorschip is al in het stilstaande water (of in de neer), maar je achterschip wordt nog door de stroom weggezet. In theorie zijn er drie richtingen van waaruit je aan kunt varen:

- tegen de stroom in
- dwars op de stroom
- stroom mee ("kop-voor")

Tegen de vloedstroom in

Tegen de vloedstroom in is een moeilijke aanvaarroute. Als je voorschip in de neer komt terwijl je achterschip nog in de hoofdstroom is, kan je schip dwars in de havenmond terecht komen. Beter is het om de haven eerst 'open' te varen, zodat je recht voor de havenmond ligt en de haven in kunt kijken.

De neer tussen de havenhoofden maakt het moeilijk om tegen de vloedstroom in binnen te varen.

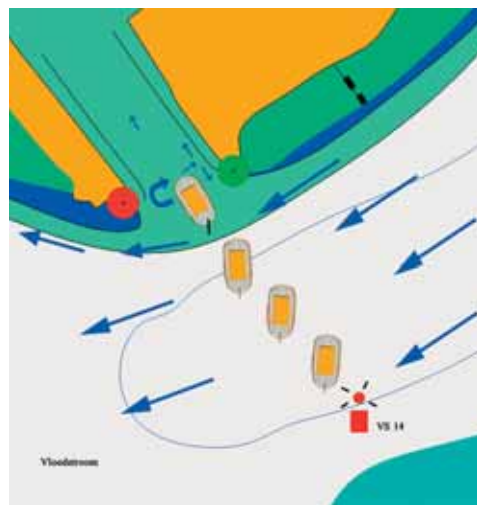
Invaren dwars op de vloedstroom

Vanaf de rode ton voor de haveningang heb je een mooie startpositie. Zorg dat je allebei de binnenzijden van de haveningang kunt zien en blijft zien terwijl je de havenmond aanvaart. Je schip ligt dwars op de stroom en je

moet dus flink opsturen. Kijk achterom als je het moeilijk vindt om te herkennen hoeveel je weggezet wordt.

De beste manier om te beoordelen of je recht naar binnen vaart is door de haven in te kijken en een achtergrondpeiling te maken. Het beeld midden in de haveningang moet stilstaan, zoals bij een aanvaringspeiling.

Ter hoogte van de havenhoofden kun je de neer verwachten. Stuur tijdig bij om te voorkomen dat je door de neer te ver naar stuurboord gezet wordt. Blijf kijken en sturen, zodat je midden in de havenmond uitkomt.

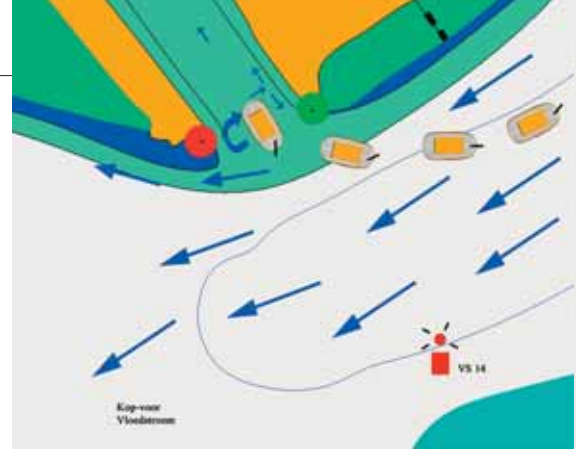

Als je met dwarsstroom invaart is het raadzaam om de haven eerst 'open' te varen. Vanaf de rode lichtboei heb je een goed zicht de havenmond in.

Stroom mee

'Kop-voor' naar binnen, heet het in de binnenvaart als je met stroom mee een haven invaart. Het is een manoeuvre voor grotere schepen en ervaren schippers, die heel spannend is om uit te voeren en mede daarom prachtig is om te

'Paal 7' aan de rode kant ligt bijna plat.

'Kop-voor' naar binnen: aansturen op het groene havenhoofd.

aanschouwen.

Van belang is:

- Een lage aanvangssnelheid;
- De kop van het schip in de binnenbocht sturen;
- GAS erop en durven!
- als meer dan de helft van je schip uit de stroom is, dan het achterschip sturen.

Een lage aanvangssnelheid is belangrijk omdat je anders door de massa van je schip de bocht uit vliegt.

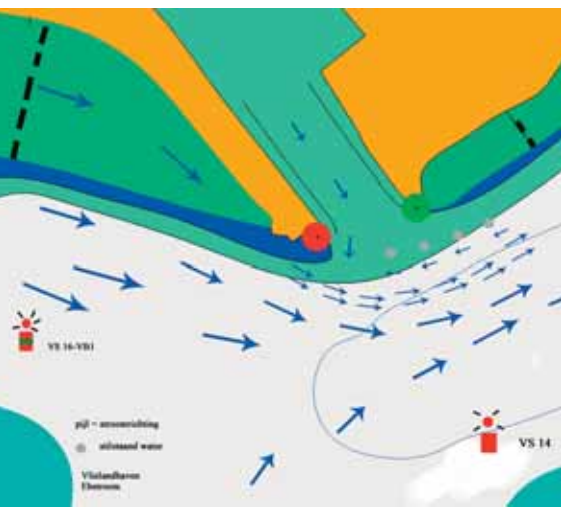
Je houdt de kop zo dicht mogelijk aan de binnenkant. Het achterschip zwaait om door de stroom, maar je stuurt zo dat de kop op zijn plek blijft. Je corrigeert dan tegelijk voor de neer.

Pas als meer dan de helft van je schip uit de stroom is, geef je tegenroer om het achterschip naar binnen te sturen. Dat brengt ook je voorschip naar het midden en haalt een deel van de middelpunt vliedende kracht eruit. Er is geen weg terug, dus het is heel belangrijk om de havendienst aan te roepen om zeker te weten dat er geen uitvarende schepen aankomen!

De ebstroom

Met afgaand water ziet het er heel anders uit. Het meeste water van de ebstroom komt vanaf de Vliesloot (de geul langs de veerbootsteiger) en een kleiner deel vanaf de Vlielandbalg. In de diepe geul voor de haveningang komt dit alles bij elkaar.

Maar nu komt het. Een deel van het water in de Vliesloot stroomt over de ondiepte langs de Waddendijk en de westelijke havendam, vooral vlak na hoogwater als de strekdammen onder water staan. Het water stroomt vanaf de havendam met een ruime boog om de havenmond heen, waardoor een deel zo goed als stilstaand water voor de havenmond overblijft. Dit stilstaande water wordt in de volksmond ook wel de 'neer' genoemd. In de stroomscheiding tussen het stilstaande water en de ebstroom staat de stroom op een aantal plaatsen inderdaad licht tegen de richting van de ebstroom in. Toch is er in de ervaring van de havenmeesters nauwelijks sprake van een neer, het water staat er eigenlijk zo goed als stil.

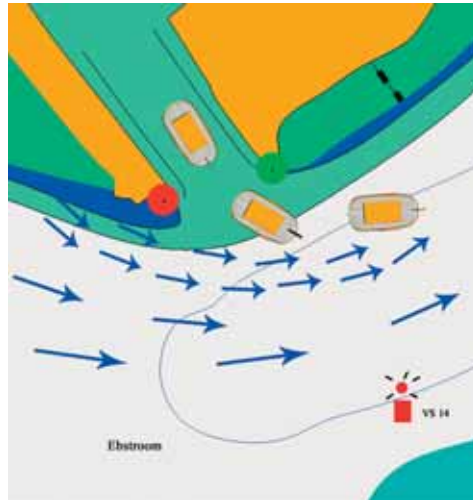

De ebstroom loopt met een ruime boog voor de havenmond langs.

Tegen de ebstroom in: invaren in de neer

Veel schepen maken bij de ebstroom gebruik van dit stilstaande water (wat ik voor het gemak de 'neer' blijf noemen) om de haven in te varen. Als je nadert vanaf zee heb je de ebstroom tegen. Je kunt vanuit de ebstroom de neer invaren. De stroomscheiding is zichtbaar op het water en loopt met een ruime boog op zo'n 10 tot 20 meter voor de haveningang langs. Met een sterke ebstroom is de neer tot voorbij de strekdam aan de oostelijke zijde te herkennen.

Als je op deze manier de haven nadert, heb je geen zicht de haven in. Je kunt pas laat zien of

'De haven invaren met de ebstroom.'

er andere schepen de haven uitkomen. De havenmeesters benadrukken dat je altijd de havendienst aan mag roepen op kanaal 12. Zij kunnen je vertellen of je binnen kan varen en waar je een plekje kan vinden om af te meren.

Invaren met stroom mee

Met stroom mee de haven naderen is geen aangerader als je niet plaatselijke bekend bent. Je hebt weinig tijd om te reageren op de veranderingen in de stroomrichting en snelheid. Het is dan beter om de haven eerst open te varen.

Invaren dwars op de ebstroom

Je kunt de haven eerst openvaren en dan met dwarsstroom naderen, zoals ook bij het invaren dwars op de vloedstroom beschreven.

Invaren dwars op de ebstroom: vaar de haven open en zorg dat je beide binnenzijden van de haveningang blijft zien.

Toch is het met de ebstroom moeilijker dan met de vloedstroom. Vlak voordat je de neer invaart, is de ebstroom namelijk extra sterk. Dat komt door het water dat over de ondiepte loopt en zich precies daar samenvoegt met de hoofdstroom. Je hebt dan de neiging om nog meer op te sturen, waardoor je heel dicht bij het rode havenhoofd uitkomt en direct op paal 5 afvaart!

Geen zwaard steken

Bij Lemsteraken, schokkers en schouwen is het beter om geen zwaard te steken. Je zult ze nauwelijks nodig hebben en het uitstekende zwaard is erg kwetsbaar.

De haven van Vlieland, de eerste keer

Kijk eerst eens naar een aantal andere schepen, hoe die binnenvaren. Als je ter hoogte van de grote rode ton **VS14** voor de haveningang gaat liggen, kun je precies zien wat de stroom doet met de invarende schepen.

De kentering afwachten

Op getijdenwater is er elke 6 uur een moment van rust in de stroom. Vind je het te hard stromen, dan is het een prima optie om minder sterke stroom of de kentering af te wachten. Je kunt voorbij de jachthaven voor anker, er is altijd wel een beschutte plek te vinden net buiten de diepe geul. Denk om de veerboot en de strekdammen die vanaf de waddendijk tot voorbij de groene bakens lopen.

In het midden

Het is belangrijk in het midden uit te komen omdat de diepte van het vaarwater tussen de havenhoofden veel minder is dan buiten de haven. Er staat met NAP ongeveer 4 meter water. Als je dan dicht langs de damwand binnenvaart en je hebt te veel snelheid krijg je last van zuiging. Je schip wordt dan nog meer naar de kant gezet.

Een diepstekend schip zal hier meer last van hebben dan een schip met weinig diepgang en waterverplaatsing. Als je bij het binnenvaren extra gas hebt gegeven, minder dan direct vaart zodra je tussen de havenhoofden bent.

Tot slot

Alle bevindingen op een rij gezet, komen we op het volgende:

De kentering van de stroom is het makkelijkste moment om binnen te varen.

De ebstroom:

- aanvaren in de 'neer', langs het groene havenhoofd.

De vloedstroom:

- met dwarsstroom invaren en corrigeren voor de neer;
- of kop-voor invaren vlak langs het groene havenhoofd.

Volgens een geboren Vlielanders, die bij de

Als paal 7 de volgende dag helemaal plat ligt, moet er snel een kraan komen.

haven staat te kijken naar de binnenvarende schepen, is het heel simpel en moet je altijd op het groene havenhoofd mikken. "Dat ze dat nou nog niet weten..." mompelt hij tegen zijn vrouw.

Sommige manoeuvres blijven spannend. De haven van Vlieland invaren is er daar één van. Het hoort erbij. Geniet ervan!

Op uw eigen schip

Scheepswijs geeft ook cursussen op het eigen schip met het varen met de halfwinder.

Wilt u een dag oefenen onder begeleiding, mail dan naar info@scheepswijs.nl of bel 06-22 969 842.

